Utbildningsutskottets betänkande 1984/85:25

om anslag till utbildning för tekniska yrken (prop. 1984/85:100)

ÅTTONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1984/85:100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under punkt D 8 (s. 262—282) jämte motioner.

Propositionen

Regeringen har i proposition 1984/85:100 bilaga 10 föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, plast- och gummiindustrilinjen, om 60 poäng den 1 juli 1985,
2. bemyndiga regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, produktionsteknikerlinjen, om 80 poäng den 1 juli 1985,
3. bemyndiga regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, underhållsteknikerlinjen, om 60 poäng den 1 juli 1985,
4. bemyndiga regeringen att förlänga pappers- och pappersmasseindustrilinjen till att omfatta 60 poäng fr. o. m. den 1 juli 1985,
5. fastställa planeringsramar enligt vad som förordats i propositionen,
6. till Utbildning för tekniska yrken för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 658 341 000 kr.

Motionerna

1984/85:435 av Bo Lundgren m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att den föreslagna plast- och gummiindustrilinjen inom den yrkestekniska högskolan förläggs till Kristianstad.

1984/85:723 av Agne Hansson (c) och Gösta Andersson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar förlägga yrkesteknisk högskoleutbildning och forskning inom det träteknikska området till Hultsfred.

1984/85:724 av Sven Henricsson (vpk) och Björn Samuelson (vpk) vari yrkas att riksdagen med avslag på utbildningsministerns förslag i budgetpropositionen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bibehållande av sjöbefälsutbildningen i Härnösand.

1984/85:791 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari — såvitt nu är i fråga —yrkas

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående ett ökat utnyttjande av marknadslönetilläggen,

20. att riksdagen beslutar att under anslaget D 8. Utbildning för tekniska yrken anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 1,5 milj. kr. förhöjt belopp för särskilda kvalitetshöjande åtgärder på datautbildningarna i enlighet med vad UHÄ har föreslagit,

24. att riksdagen beslutar att uttala att den av regeringen föreslagna kortare tekniska utbildningen skall utgöra en gymnasieutbildning samt att SÖ bör återkomma med förslag till linjens utformning och omfattning inom ramen för gymnasieskolan.

1984/85:868 av Bertil Måbrink (vpk) och Tore Claeson (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om Gävle som lokaliseringsort för högre utbildning av fastighets- och bostadsförvaltare.

1984/85:922 av Lennart Brunander (c) och Inger Josefsson (c) vari — med hänvisning till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1984/85:918 — såvitt nu är i fråga yrkas

4. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om behovet av ökad utbildning inom tekoområdet.

1984/85:1021 av Karin Ahrland (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående omklassificering av civilingenjörs- och arkitektutbildningen.

1984/85:1022 av Lennart Andersson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening uttalar att en datavetenskaplig linje med 30 platser fr. o. m. budgetåret 1986/87 bör inrättas vid Stockholms universitet.

1984/85:1027 av Ing-Marie Hansson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande förläggning av fastighetsförvaltarutbildning till Gävle—Sandvikens högskola.

1984/85:1029 av Per Olof Håkansson (s) och Kurt Ove Johansson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen föreslagits beträffande högskoleutbildning för fastighets- och bostadsförvaltning.

1984/85:1031 av Gunnel Jonäng (c) och Gunnar Björk i Gävle (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att utbildning i fastighetsförvaltning enligt ovan förläggs till högskolan i Gävle—Sandviken med början läsåret 1985/86.

1984/85:1037 av Björn Samuelson m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till omklassificering av civilingenjörs- och arkitektutbildningen.

1984/85:1040 av Sten-Ove Sundström m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av högre metallurgisk utbildning vid högskolan i Luleå.

1984/85:1171 av Sven Henricsson (vpk) vari — med hänvisning till vad som anförts i den till näringsutskottet remitterade motionen 1984/85:1067 — yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om teknisk högskoleutbildning till Sundsvall—Härnösand.

1984/85:1322 av Olle Grahn m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om yrkesteknisk utbildning i Skaraborgs län i enlighet med vad som angetts i motionen.

1984/85:1324 av Kerstin Göthberg m. fl. (c) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande utbildningen på det tekniska området.

1984/85:1333 av Rune Johansson (s) och Lars-Åke Larsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utbildning på verkstadsindustrilinjen i Göteborgs högskoleregion.

1984/85:1334 av Rune Johansson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om högskoleutbildning som påbyggnad efter DU-linjens industritekniska gren och att denna utbildning lokaliseras till Trollhättan.

1984/85:1335 av Rune Jonsson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen nu avslår förslaget om nedläggning av sjöbefälsutbildningen vid Sundsvall—Härnösands högskola.

1984/85:1339 av Gullan Lindblad m. fl. (m, fp) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande högskolan i Karlstad om fortsatt utveckling av den högre tekniska utbildningen.

1984/85:1360 av Nils Erik Wååg m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att den yrkestekniska högskoleutbildningen för plast- och gummiindustrin förläggs till högskolan i Kristianstad och att utbyggnaden för utbildning i datorstödd konstruktion i Hässleholm fullföljs.

1984/85:1504 av Ingemar Hallenius m. fl. (c) vari — med hänvisning till vad som anförts i den till näringsutskottet remitterade motionen 1984/85:1502 — yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om yrkesteknisk högskoleutbildning inom livsmedelssektorn i Skaraborgs län.

1984/85:1522 av Jan Hyttring (c) och Bertil Jonasson (c) vari — med hänvisning till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1984/85:1520 — såvitt nu är i fråga yrkas

1. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av nya utbildningar och fortsatt utvecklingsverksamhet vid högskolan i Karlstad.

1984/85:1541 av Rune Johansson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som

sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om tillverkningsindustrins behov av personal med hög kvalificerad utbildning.

1984/85:1844 av Lennart Andersson m. fl. (s, m, c, vpk) vari yrkas att riksdagen uttalar att YTH-utbildning med inriktning på verkstadsområdet skall förläggas till Södertälje fr. o. m. budgetåret 1986/87.

1984/85:1845 av Rune Backlund m. fl. (c, fp) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande näringslivets behov av högskoleutbildning i Jönköpings län,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande behovet av högre teknisk utbildning till Jönköpings län.

1984/85:1855 av Bertil Danielsson (m) och Ewy Möller (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att UHÄ ges i uppdrag att utarbeta förslag till en YTH-linje inom miljöteknik och kemikaliehantering vid högskolan i Kalmar fr. o. m. läsåret 1986/87,

2. att riksdagen beslutar att inrätta de nya tvååriga allmänna tekniska produktionsteknik- och underhållstekniklinjerna samt driftingenjörslinjerna vid högskolan i Kalmar fr. o. m. läsåret 1986/87.

1984/85:1862 av Elisabeth Fleetwood m. fl. (m, fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att den i budgetpropositionen föreslagna utökningen med 30 platser av den datavetenskapliga linjen i Umeå i stället lokaliseras till en datavetenskaplig linje vid Stockholms universitet.

1984/85:1871 av Ann-Cathrine Haglund (m) och Bengt Wittbom (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående möjligheterna att förlägga högskoleutbildning inom området fastighets- och bostadsförvaltning till högskolan i Örebro.

1984/85:1872 av Ann-Cathrine Haglund m. fl. (m, c, fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättande av en dataingenjörslinje vid högskolan i Örebro samt vad i övrigt i motionen anförts angående angelägenheten av kvalificerad teknisk högskoleutbildning i Örebro län.

1984/85:1876 av Agne Hansson m. fl. (c, s, fp) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

2. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att UHÄ ges i uppdrag att utarbeta förslag till en YTH-linje inom miljöteknik och kemikaliehantering vid högskolan i Kalmar fr. o. m. läsåret 1986/87,

3. att riksdagen beslutar att inrätta de nya tvååriga allmänna tekniska produktionsteknik- och underhållstekniklinjerna samt driftingenjörslinjerna vid högskolan i Kalmar fr. o. m. läsåret 1986/87.

1984/85:1908 av Sven-Erik Nordin (c) och Martin Olsson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag om indragning av sjöbe-

fälslinjer vid högskolan i Sundsvall-Härnösand.

1984/85:1910 av Yngve Nyquist m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om behovet av en utbyggd teknisk högskoleundervisning inom Bergslagen.

1984/85:1920 av Catarina Rönnung (s) vari — såvitt nu är i fråga — — yrkas

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära åtgärder syftande till att utlokalisera teknisk utbildning till regioner vars industri behöver stöd och stimulans för sin utveckling.

1984/85:1926 av Sven-Gösta Signell m. fl. (s) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om inrättande av systemvetenskapliga linjen (120 poäng) samt verkstadsindustrilinjen (60 poäng) och livsmedelsindustrilinjen (60 poäng) vid högskolan i Skövde med 30 platser på vardera linjen,[1]

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att Chalmers tekniska högskola tillförs ytterligare 30 platser på elektrotekniklinjen för utlokalisering till högskolan i Skövde under de två första årskurserna.

1984/85:1927 av Ingrid Sundberg (m) vari yrkas att riksdagen anhåller om åtgärder för att uppkomna lärarvakanser vid de tekniska högskolorna kan fyllas utan onödiga dröjsmål.

1984/85:1947 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utbildning för tekniska yrken,

7. att riksdagen beslutar att med ändring i proposition 1984/85:100 bil. 10 D 8 Utbildning för tekniska yrken för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 658 131 000 kr.

1984/85:1950 av Margareta Winberg m. fl. (s, m, c, vpk) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande kvalificerad teknisk högskoleutbildning.

1984/85:2239 av Stig Josefson m. fl. (c) vari — med hänvisning till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1984/85:2238 — yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om satsning på utbildning och forskning i Malmöhus län.

1984/85:2255 av Sigvard Persson (c) vari — med hänvisning till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1984/85:2253 — yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om utveckling av Landskronas gymnasiala elektronikcentrum till yrkesteknisk högskoleutbildning.

[1] Yrkandet behandlas även i utskottets betänkande 1984/85:26.

1984/85:2494 av Jan Bergqvist m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar bibehålla nuvarande dimensionering för arkitekter vid CTH, vilket innebär att 45 utbildningsplatser hålls tillgängliga för arkitektutbildning.

1984/85:2497 av Ingemar Eliasson (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar behålla sjöbefälsutbildningen i Härnösand.

1984/85:2509 av Elver Jonsson (fp) och Kerstin Andersson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna att en driftteknikerutbildning om 80 poäng på högskolenivå skall lokaliseras till Trollhättan.

1984/85:2513 av Per-Richard Molén (m) och Erik Olsson (m) vari yrkas att riksdagen avslår regeringens förslag i proposition 1984/85:100, bilaga 10, vad gäller nedläggning av sjöbefälsskolan i Härnösand.

1984/85:2536 av Lars Ulander m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till högskoleutbildning för fastighets- och bostadsförvaltning.

1984/85:2542 av Per Unckel m. fl. (m) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

3. att riksdagen avslår regeringens förslag om ett utökat antal platser på civilingenjörslinjen,

4. att riksdagen beslutar att omfördela utbildningsplatser på civilingenjörslinjen i enlighet med vad som i motionen anförts,

5. att riksdagen beslutar höja per capita-kostnaden för civilingenjörslinjen med 1 250 kr. per utbildningsplats,

6. att riksdagen beslutar om en särklassificering av civilingenjörslinjen från 160 till 180 poäng,

7. att riksdagen beslutar förlägga den av regeringen föreslagna datavetenskapliga linjen till Stockholms universitet,

8. att riksdagen beslutar att till utbildning för tekniska yrken för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 659 300 000 kr.

1984/85:2701 av Eric Jönsson m. fl. (s) vari — med hänvisning till vad som anförts i den till näringsutskottet remitterade motionen 1984/85:2700 — yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utbildnings- och forskningspolitiska insatser i Skåne.

1984/85:2818 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om den av regeringen föreslagna kortare tekniska utbildningens organisation,

24. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en mera kvalificerad teknisk utbildning i enlighet med vad som i motionen anförts,

25. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av den yrkestekniska högskoleutbildningen (YTH) och i avvaktan härpå avvisar regeringens förslag till utbyggnad av YTH.

Utskottet

Förevarande anslag avser grundläggande utbildning för tekniska yrken vid de statliga högskoleenheterna inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde. Under anslaget beräknas medel för allmänna utbildningslinjer och påbyggnadslinjer inom sektorn.

I propositionen föreslås att antalet nybörjarplatser för teknisk utbildning ökas på olika nivåer. Utgångspunkt för förslagen är den stora efterfrågan på personal inom data- och elektronikområdet men också behovet av kvalificerad personal inom andra områden vilkas industriella betydelse ökar.

I fråga om civilingenjörsutbildningarna innebär förslagen att antalet nybörjarplatser inom data- och elektronikområdet skall ökas med ca 15 %. Vidare föreslås en ny kortare teknisk utbildning samt utbyggnad av yrkesteknisk högskoleutbildning (YTH) m. m.

1. Utredningar om den tekniska högskoleutbildningen

Frågor om utredning av den tekniska högskoleutbildningen och dess framtida inriktning tas upp i fyra motioner.

I motion 1984/85:1324 (c) yrkande 6 i denna del föreslås en grundlig översyn av den tekniska utbildningen på högskolenivån. Därvid bör man enligt motionärerna pröva avvägningen av högskoleutbildningen mot gymnasieskolans tekniskt inriktade utbildningar. Vidare bör man överväga att i civilingenjörsutbildningen införa basblock eller preparandkurs som kan förläggas till ett större antal orter med högskola, vilka i dag saknar civilingenjörsutbildning.

I motion 1984/85:1920 (s) yrkande 1 framhålls som ett generellt problem att utvecklingssvaga regioner ofta saknar högre utbildning, i synnerhet teknisk sådan. Ungdomen söker sig därför ifrån hemorten för att studera och risken är överhängande att den inte återvänder. Resultatet blir då en utarmning av den tekniska kompetensen och en stagnation för industrin i regionen. Tillvägagångssättet för utlokalisering av teknisk utbildning bör därför klarläggas. En modell där stat, kommun och näringsliv samverkar i ett s. k. teknikcentrum och där näringslivet stimuleras att klara utrustningskostnaderna bör enligt motionärerna prövas.

Enligt motionerna 1984/85:2239 (c) och 1984/85:2818 (m) yrkande 24 bör riksdagen hos regeringen begära förslag om en mer kvalificerad kortare teknisk utbildning. Denna bör kunna ersätta den 4-åriga tekniska linjens fjärde år och nuvarande tekniska lokala utbildningslinjer.

Utskottet vill med anledning av yrkandena anföra följande.

Frågor om kortare teknisk utbildning utreds av en särskild expertgrupp inom utbildningsdepartementet. Vidare har UHÄ ett uppdrag från regeringen att utreda och föreslå vidareutbildning ovanpå tre- eller fyraårig teknisk utbildning i gymnasieskolan. Uppdraget förväntas bli slutredovi-

sat i anslutning till UHÄ:s anslagsframställning hösten 1985. När det gäller civilingenjörsutbildning anför föredragande statsrådet i budgetpropositionen att det är angeläget att det görs en planmässig inventering av behovet av olika typer av sådan utbildning och utgår från att UHÄ kommer att redovisa ett mera långsiktigt planeringsunderlag i nästa anslagsframställning. En studie av teknikerbehovet kommer att på regeringens uppdrag utföras av Ingenjörsvetenskapsakademien.

Utskottet konstaterar att ett flertal utredningar pågår och att åtgärder förbereds för att lösa de problem som tas upp i motionerna. Utskottet förutsätter att UHÄ och den nämnda expertgruppen kommer att pröva såväl den tekniska högskoleutbildningens avgränsning gentemot den tekniska utbildningen i gymnasieskolan som olika åtgärder för att öka högskoleutbildningens omfattning och därmed dess spridning till mindre orter. Frågan om mera kvalificerade, kortare tekniska utbildningar ovanpå genomgången treårig utbildning på gymnasieskolans fyraåriga linje skall prövas av UHÄ. Med hänvisning till vad som anförts föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1324 yrkande 6 i denna del, 1984/85:1920 yrkande 1, 1984/85:2239 i denna del och 1984/85:2818 yrkande 24.

2. Resurstillskott m. m. för teknisk utbildning

UHÄ har i sin anslagsframställning hemställt om särskilda medel för tillkommande nybörjarplatser på data- och elektronikområdet. Dessa medel skulle tillkomma utöver de schablonbelopp som hittills tillämpats vid kapacitetsökningar i civilingenjörsutbildningen. Föredragande statsrådet tillstyrker inte UHÄ:s förslag om särskilda medel. Som skäl anförs att det finns anledning utgå från att utbyggnaden av data- och elektronikområdet är så högt prioriterad av resp. högskoleenhet att enheterna är beredda att vid behov överföra medel till dessa områden.

UHÄ har vidare föreslagit att civilingenjörsutbildningens och arkitektutbildningens nominella längd skall anges som 180 poäng i stället för 160 poäng. Syftet med ändringen är bl. a. att öka genomströmningen i utbildningen och att anpassa utbildningen till den faktiska medelstudietiden. Föredragande statsrådet konstaterar att det tar längre tid än tidigare för de studerande att gå igenom civilingenjörsutbildningen och att många också avbryter sina studier men anser det principiellt vanskligt att besluta om en förlängning av utbildningen med utgångspunkt i enbart de reella studietiderna. Olika faktorer såsom utbildningens innehåll, studieuppläggningen och urvalssystemet måste beaktas. Statsrådet är därför inte beredd att nu tillstyrka förslaget.

I två motioner hemställs att riksdagen beslutar anvisa högre belopp per nytillkommande nybörjarplats än vad regeringen föreslagit. I motion 1984/85:791 (fp) yrkande 20 hemställs att riksdagen under förevarande anslag skall anvisa 1,5 milj. kr. mer än enligt regeringens förslag att utnytt-

jas för särskilda kvalitetshöjande åtgärder för datautbildningarna. I motion 1984/85:2542 (m) yrkande 5 hemställs att per capita-anslaget för civilingenjörsutbildningen skall höjas med 1 250 kr. per utbildningsplats. I fyra motioner, nämligen motionerna 1984/85:1021 (fp), 1984/85:1037 (vpk), 1984/85:1324 (c) yrkande 6 i denna del och 1984/85:2542 (m) yrkande 6 föreslås att civilingenjörsutbildningen och arkitektutbildningen skall förlängas till 180 poäng.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Utbildningsministern har tagit initiativ till en särskild arbetsgrupp inom regeringskansliet med uppgift att överväga vad som bör göras omedelbart för att underlätta den tekniska utbildningens och forskningens försörjning med kvalificerade lärare och forskare. I arbetsgruppen ingår företrädare för de tekniska högskolorna, UHÄ, utbildningsdepartementet samt andra berörda departement.

Antalet utbildningsplatser på civilingenjörslinjerna har under senare tid ökats varje år. Antalet nybörjarplatser på dessa linjer läsåret 1985/86 kommer att vara drygt 30 % större än fem år tidigare. Inom områdena datateknik, elektroteknik och teknisk fysik har ökningen under samma tid varit drygt 60 %, samtidigt som antalet platser på vissa andra linjer minskats. Hittills tillämpade ordning för beräkning av kostnader för nya utbildningsplatser har ej gett full täckning för tillkommande baskostnader och kostnader för lokaler och utrustning.

En utveckling med minskade reella resurser per studerande ökar risken för sänkt kvalitet i utbildningen. En sänkning av resurserna per studerande måste undvikas. Den leder eljest till att högskolorna tvingas avstå från åtgärder som behövs för att förbättra studieresultaten och öka examinationen.

Resurstillskott till de tekniska högskoleenheterna har föreslagits både motionsvis och från berörda enheter. Ökade resurser behövs enligt utskottets mening för såväl anslaget Utbildning för tekniska yrken som anslagen Tekniska fakulteterna och Inredning och utrustning av lokaler vid högskoleenheterna m. m. De extraordinära insatserna bör göras redan för läsåret 1985/86. Storleken på de erforderliga beloppen under resp. anslag anser sig utskottet dock inte nu kunna ange. Det bör ankomma på regeringen att lägga fram förslag på tilläggsbudget för 1985/86.

Vidare anser utskottet att regeringen i nästa budgetproposition bör lägga fram förslag till mera långsiktiga åtgärder för att främja utbildningen för tekniska yrken. Förslagen bör innefatta åtgärder för att motverka social snedrekrytering, förbättra studieresultaten och öka examinationen inom civilingenjörsutbildningen och arkitektutbildningen. Bland åtgärderna bör ingå att regeringen lägger fram förslag om förlängning av civilingenjörsutbildningen och arkitektutbildningen från 160 till 180 poäng. I likhet med UHÄ förutsätter utskottet att en sådan förlängning i sig kan genomföras utan ökade kostnader.

Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av proposition 1984/

85:100 och motionerna 1984/85:791 yrkande 20 i denna del, 1984/85:1021, 1984/85:1037, 1984/85:1324 yrkande 6 i denna del och 1984/85:2542 yrkandena 5 och 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om dels ökade resurser under vissa anslag redan för budgetåret 1985/86, dels förslag i 1986 års budgetproposition till mer långsiktiga åtgärder för att främja utbildningen av civilingenjörer och arkitekter.

3. Lärarförsörjningen

I motion 1984/85:791 (fp) anförs att det är svårt för den offentliga sektorn att kunna konkurrera om kvalificerad personal med industri och näringsliv i övrigt. Det gäller i synnerhet lärar- och forskaruppgifter på konkurrensutsatta områden inom högskolan. Enligt motionärerna bör åtgärder vidtas för att stärka högskolornas konkurrenskraft. Bl. a. nämns marknadslönetilläggen som en möjlighet. Motionärerna anser att medlen som anslås till marknadslönetillägg bör ökas. Likartade synpunkter framförs i motion 1984/85:1927 (m). Enligt motionären bör statens arbetsgivarverk få fullmakt av regeringen att agera på ett snabbare sätt än hittills för att lösa de problem som uppkommer.

Utskottet har i ärendet inhämtat följande.

Det finns för närvarande vissa instrument för att lösa akuta lönefrågor, nämligen marknadslönetillägg, kontraktsanställning, i vissa lönegrader personlig chefslön och för personal i chefslönesystemet personligt tillägg. I anslutning till riksdagens beslut om ny lärartjänstorganisation har införts ytterligare ett instrument, nämligen lönefält, som skall kunna tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1986. När det gäller marknadslönetilläggen finns särskilda avtal mellan arbetsmarknadens parter om hur man skall förfara med dem. Central förhandling äger rum om dels hur stor lönesumma som totalt skall avsättas för marknadslönetillägg, dels hur många sådana tillägg som berörd myndighet skall få. Sedan följer inom myndigheten lokala förhandlingar om vilka arbetstagare som skall få de marknadslönetillägg som tilldelats myndigheten.

Marknadslönetillägg m. m. kan inte användas för generella åtgärder för att allmänt höja lönenivån för en grupp tjänster och därmed stärka deras konkurrenskraft. För det krävs åtgärder vid de centrala löneförhandlingarna.

Parterna på arbetsmarknaden har uppmärksammat de problem som motionärerna tar upp. Medel har avsatts för marknadslönetillägg för år 1985.

Som utskottet redovisat i det föregående har utbildningsministern tagit initiativ till en särskild arbetsgrupp för att överväga vad som omedelbart bör göras för att underlätta den tekniska utbildningens och forskningens försörjning med lärare.

Utskottet föreslår med hänvisning till vad som anförts att riksdagen avslår motionerna 1984/85:791 yrkande 13 och 1984/85:1927.

4. Civilingenjörsutbildningen inom data- och elektronikområdet m. m.

Föredragande statsrådet anger i en kortfattad översikt bl. a. att antalet nybörjarplatser i civilingenjörsutbildning med anknytning till data- och elektronikområdet är ca 1 800, dvs. närmare hälften av det totala antalet nybörjarplatser. Vidare förekommer datautbildning inom det matematisk-naturvetenskapliga området. Antalet lokala linjer med datautbildning har utvecklats kraftigt liksom fortbildning och vidareutbildning. Den nämnda mycket kraftiga ökningen av utbildningskapaciteten har ännu inte i nämnvärd omfattning hunnit slå igenom på arbetsmarknaden.

I sin anslagsframställning har UHÄ föreslagit att antalet nybörjarplatser i civilingenjörsutbildning med anknytning till data- och elektronikområdet ökas med 200 budgetåret 1985/86.

Föredragande statsrådet konstaterar att bristen på kvalificerad personal inom data- och elektronikområdet motiverar att kraftiga ansträngningar görs för att fortsätta den redan pågående kompetensuppbyggnaden inom området. Med hänsyn till att en ökning innebär problem, främst när det gäller lokaler och utrustning, har statsrådet stannat för att antalet nybörjarplatser i civilingenjörsutbildningen inom data- och elektronikområdet bör ökas med 180 nästa budgetår. Bruttoökningen av det totala antalet nybörjarplatser på civilingenjörslinjerna beräknas till 251. Av detta antal skall 109 platser hämtas från andra linjer inom sektorn. De nytillkommande nybörjarplatserna föreslås bli fördelade på följande sätt.

Data- och elektroniklinjer		
Datatekniklinjen	90	(30 vid vart och ett av universiteten i Linköping och Lund samt högskolan i Luleå)
Elektrotekniklinjen	60	(30 vardera vid tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola)
Maskintekniklinjen (CAD-CAM)	30	(tekniska högskolan i Stockholm)
Övriga civilingenjörslinjer		
Industriell ekonomi-linjen	30	(tekniska högskolan i Stockholm)
Teknisk fysik-linjen	41	(20 vid tekniska högskolan i Stockholm och 21 vid universitetet i Uppsala)

I fem motioner yrkas ändringar i regeringens förslag om ändringar i antalet nybörjarplatser eller hur kostnaderna för de nya platserna skall bestridas.

I motion 1984/85:1926 (s) yrkande 3 hemställs att Chalmers tekniska högskola skall tillföras ytterligare 30 nybörjarplatser på elektrotekniklin-

jen för utlokalisering till högskolan i Skövde under de två första årskurserna fr. o. m. budgetåret 1985/86. Motionärerna hänvisar till att förutsättningar visat sig föreligga att påbörja en sådan utbildning i Skövde redan hösten 1985.

Utskottet erinrar om att lokalisering av viss högskoleutbildning inom högskoleregionerna är en fråga som i första hand skall beredas på lokal och regional nivå. En lokalisering av den aktuella utbildningen till Skövde är således främst en fråga för de berörda högskolorna samt regionstyrelsen. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1984/85:1926 yrkande 3.

Enligt motion 1984/85:1947 (vpk) yrkande 3 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna att planeringsramarna för civilingenjörsutbildningarna bör ökas med 137 nybörjarplatser och inte med 157 som regeringen föreslagit. Reduceringen föreslås bestå i att antalet nybörjarplatser på teknisk fysik-linjen vid tekniska högskolan i Stockholm minskas med 20 i förhållande till regeringens förslag. I avvaktan på en analys av civilingenjörsbehovet är motionärerna för närvarande inte beredda att biträda en ökning av civilingenjörsutbildningen i den omfattning som regeringen föreslår.

Utskottet har erfarit att enligt en av Sveriges Civilingenjörsförbund nyligen genomförd undersökning är efterfrågan på civilingenjörer med teknisk fysik-utbildning mycket stor. För närvarande är årsbehovet nära dubbelt så stort som antalet examinerade. Behovet förväntas kvarstå under de närmaste åren. Utskottet föreslår med hänvisning till nämnda förhållande att riksdagen avslår motion 1984/85:1947 yrkande 3 i denna del.

I motion 1984/85:2542 (m) yrkandena 3 och 4 hemställs att samtliga tillkommande 180 nybörjarplatser på data- och elektronikområdet skall tillskapas genom omfördelning och inte genom ett utökat antal nybörjarplatser.

Utskottet anser att det för närvarande inte finns tillräckligt planeringsunderlag för att skapa utrymme för så omfattande omfördelningar av nybörjarplatser som motionärerna föreslår. Såsom framgår av budgetpropositionen kan ett sådant underlag förväntas föreligga först under hösten 1985. Med hänvisning till det anförda föreslår därför utskottet att riksdagen avslår motion 1984/85:2542 yrkandena 3 och 4.

I propositionen föreslås att antalet nybörjarplatser i arkitektutbildningen vid Chalmers tekniska högskola skall minskas med 15. Enligt motion 1984/85:2494 (s) bör riksdagen besluta att arkitektutbildningen vid högskolan skall bibehålla nuvarande 45 utbildningsplatser. Motionärerna erinrar om att riksdagen år 1982 beslöt att planeringsramen för arkitektlinjen i Göteborg skulle minskas med 15 nybörjarplatser och vara 45 nybörjarplatser per år. En nedskärning med ytterligare 15 nybörjarplatser skulle bl. a. få svåra konsekvenser för högskolans speciella kompetens i ombyggnadsfrågor och industriplanering.

Utskottet anser att det finns skäl för att behålla 45 nybörjarplatser på arkitektlinjen i Göteborg i enlighet med förslaget i motion 1984/85:2494. Antalet nybörjarplatser på väg- och vattenbyggnadslinjen i Göteborg bör i stället minskas med 15. Antalet nybörjarplatser på linjen är förhållandevis högt med hänsyn till det framtida behovet av examinerade på sistnämnda linje. Utskottet föreslår att riksdagen fastställer planeringsramar för arkitektlinjen och väg- och vattenbyggnadslinjen i enlighet med vad utskottet förordat och för övriga civilingenjörslinjer i enlighet med vad som föreslagits i proposition 1984/85:100.

5. Datavetenskapliga linjen

Datavetenskapliga linjen har innevarande budgetår 60 nybörjarplatser i Uppsala och 30 nybörjarplatser i Linköping. UHÄ har liksom föregående år föreslagit att utbildningen i fråga skall anordnas även i Stockholm.

Föredragande statsrådet hänvisar till de möjligheter till systematisk fördelning av arbetsuppgifter och resurser för utbildning och forskning som bör finnas i Stockholm—Uppsala-området. Statsrådet är därför inte beredd att tillstyrka UHÄ:s förslag om datavetenskaplig utbildning i Stockholm.

Med hänvisning till att universitetet i Umeå har föreslagit att datavetenskapliga linjen skall förläggas dit samt att det är angeläget att sådan utbildning förläggs till Norrland föreslår regeringen att datavetenskapliga linjen med 30 nybörjarplatser förläggs till universitetet i Umeå budgetåret 1985/86.

I två motioner, 1984/85:1862 (m, fp) och 1984/85:2542 (m) yrkande 7, hemställs att riksdagen beslutar att en datavetenskaplig linje skall förläggas till universitetet i Stockholm i stället för till Umeå 1985/86. I motion 1984/85:1022 (s) yrkas att riksdagen uttalar att datavetenskaplig linje med 30 platser bör inrättas vid Stockholms universitet fr. o. m. budgetåret 1986/87.

I motionerna framförs som skäl för förläggning av linjen till Stockholm främst att 60—70 % av landets data- och elektronikindustri är förlagd till Stockholmsregionen, att regionen är kraftigt underförsörjd på kvalificerad personal inom teknikområdet samt att en rad institutioner vid Stockholms universitet har unik kompetens som är relevant för linjen. En fördröjning med linjens inrättande i Stockholm väntas ytterligare försvåra datateknikens utveckling i regionen och därmed i landet.

Utskottet ansluter sig till föredragande statsrådets bedömning att det är angeläget att datavetenskaplig utbildning kommer till stånd i Norrland. Utskottet tillstyrker därför att planeringsramen för den datavetenskapliga linjen skall ökas med 30 nybörjarplatser samt att linjen skall anordnas vid universitetet i Umeå. Utskottet är inte berett att nu uttala sig i fråga om ytterligare utbildningsinsatser för budgetåret 1986/87. Med hänvisning till

vad som anförts föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1022, 1984/85:1862 och 1984/85:2542 yrkande 7.

6. Linje för fastighets- och bostadsförvaltning

UHÄ har haft i uppdrag av regeringen att pröva om behovet av utbildning inom området fastighets- och bostadsförvaltning kan tillgodoses inom en eller flera befintliga utbildningslinjer eller om det behövs en ny linje. I uppdraget ingick även att föreslå lokalisering av en sådan utbildning. UHÄ har i komplettering till sin anslagsframställning för budgetåret 1985/86 i korthet redovisat resultatet av utredningsarbetet och vissa preliminära ställningstaganden, bl. a. kostnadsberäkningar och förslag att viss utbildning på området skall förläggas till tekniska högskolan i Stockholm.

Föredragande statsrådet anmäler i budgetpropositionen att hon avser återkomma till regeringen i denna fråga sedan UHÄ redovisat sitt ställningstagande i dess helhet.

Sex motioner har väckts om högskoleutbildning inom området fastighets- och bostadsförvaltning. I tre motioner, 1984/85:868 (vpk), 1984/85:1027 (s) och 1984/85:1031 (c) yrkas att utbildningen i fråga skall förläggas till Gävle eller Gävle—Sandvikens högskola. I motion 1984/85:1029 (s) föreslås att UHÄ skall få i uppdrag att avge förslag om förläggning till Lund och i motion 1984/85:1871 (m) att regeringen skall ges till känna vad som anförts om möjligheterna att förlägga utbildningen till högskolan i Örebro. I samtliga dessa motioner redovisas positiva förhållanden som motiverar att utbildningen i fråga förläggs till resp. ort. I motion 1984/85:2536 (s), i vilken hänvisas till att UHÄ den 5 december 1984 till regeringen redovisat sitt slutliga ställningstagande i frågan, yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till högskoleutbildning för fastighets- och bostadsförvaltning.

Utskottet har erfarit att UHÄ:s förslag rörande högskoleutbildning inom området fastighets- och bostadsförvaltning nu bereds i regeringskansliet med sikte på att förslag i frågan skall kunna föreläggas riksdagen i 1986 års budgetproposition. Med hänvisning till detta förhållande föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1984/85:868, 1984/85:1027, 1984/85:1029, 1984/85:1031, 1984/85:1871 och 1984/85:2536.

7. Sjöbefälsutbildning och driftpersonalutbildning

Regeringen föreslår att antalet nybörjarplatser för *sjöbefälsutbildningen* minskas med 81, från 480 innevarande år till 399 budgetåret 1985/86. Som motiv för minskningen anförs i propositionen bl. a. att den svenska handelsflottan under de senaste 20 åren mer än halverats, att antalet obesatta

nybörjarplatser varit högt (25 %) och att behovet av sjöbefäl under de närmaste åren bedöms komma att vara lägre än för närvarande.

Föredragande statsrådet anför vidare att riksdag och regering under en lång följd av år anvisat medel för sjöbefälsutbildning som sedan inte kommit till stånd. Det anses nu nödvändigt att förutom nedskärning av antalet utbildningsplatser även effektivisera resursutnyttjandet. Det mest ändamålsenliga sättet att genomföra detta är enligt regeringen att begränsa antalet orter med sjöbefälsutbildning till två. Sjöbefälsutbildningen i Härnösand föreslås därför avvecklad vid utgången av budgetåret 1985/86. De motiv som främst anförs för nedläggning av sjöbefälsutbildningen i Härnösand är att sjöbefälsutbildningen där är den minsta i landet, att utbildningen där är dyr i förhållande till det antal studerande som faktiskt utbildas och att det i Härnösand — till skillnad från t. ex. i Kalmar — finns goda möjligheter att omedelbart ersätta nedlagd utbildning med annan teknisk högskoleutbildning som kan leda till ökad sysselsättning i Norrland. Samtidigt förordas att den tvååriga driftteknikerlinjen får ytterligare 30 nybörjarplatser i Sundsvall-Härnösand fr. o. m. den 1 juli 1985, att en tvåårig produktionsteknikerlinje med 30 nybörjarplatser förläggs till Sundsvall-Härnösand fr. o. m. den 1 juli 1985 och att den fortsatta planeringen inriktas på att även driftingenjörsutbildning skall förläggas dit.

För att vidga rekryteringsbasen till sjöbefälsutbildning anmäler statsrådet att UHÄ avses få i uppdrag att se över kraven på särskild behörighet för tillträde till styrmans- och maskinteknikerlinjen. Därvid bör övervägas vilka ytterligare linjer i gymnasieskolan utöver drift- och underhållsteknisk linje som bör bli behörighetsgrundande, t. ex. naturvetenskaplig linje och teknisk linje. I propositionen redovisas vidare att högskolan i Kalmar har lagt fram ett förslag som innebär att behovet av praktikplatser kan halveras genom att kravet på förpraktik reduceras. Även den grundläggande sjöbefälsutbildningen anses böra kunna tillgodoräknas som praktik under förutsättning att det kontinuerligt finns tillgång till navigeringsresp. maskinrumssimulatorer i sjöbefälsutbildningen. Enligt föredragande statsrådet är en breddad rekrytering och en lösning av praktikplatsfrågan av avgörande betydelse om sjöbefälsutbildning skall kunna bedrivas i önskvärd omfattning. Statsrådet är för sin del beredd att medverka till att förslaget att minska praktikplatsbehovet genomförs och beräknar medel för en maskinrumssimulator under anslaget för inredning och utrustning (I 3).

I fem motioner framställs yrkanden om att sjöbefälsutbildningen skall bibehållas i Härnösand, nämligen motionerna 1984/85:724 (vpk), 1984/85:1335 (s), 1984/85:1908 (c), 1984/85:2497 (fp) och 1984/85:2513 (m). Enligt motionärerna är volymen för sjöbefälsutbildningen i landet lämpligt avvägd. Statistiken över antagningen vid landets tre sjöbefälsskolor visar enligt motionärerna att beläggningen är ganska lika, ca 75 %, vid alla tre skolorna. Statistiken anses därför inte kunna åberopas som ett skäl för

att den "minsta sjöbefälsskolan" i Sundsvall-Härnösand skall läggas ned. Vidare hävdas att de grundläggande anledningarna till att antalet elever vid utbildningen inte uppgår till 100 % i huvudsak är två, nämligen dels en tidigare gjord omläggning av utbildningen med skärpta behörighetskrav, dels bristen på praktikplatser. Enligt motionärerna bör utvecklingen avvaktas ytterligare några år innan några ändringar genomförs i sjöbefälsutbildningens omfattning och lokalisering.

Utskottet ansluter sig till regeringens förslag beträffande en minskning av antalet utbildningsplatser för sjöbefälsutbildningen samt beträffande en avveckling av sjöbefälsskolan i Härnösand. Avvecklingen av utbildningen i Härnösand behöver, som utskottet ser det, inte medföra att sjöbefälsutbildningen i landet totalt sett minskar utan endast att antalet outnyttjade platser i landet minskar och därmed att ett bättre resursutnyttjande uppnås. Om utvecklingen skulle bli sådan att utbildningskapaciteten behöver ökas finns det goda möjligheter att göra detta vid enheterna i Kalmar och Göteborg.

Utskottet föreslår med hänvisning till det anförda att riksdagen avslår motionerna 1984/85:724, 1984/85:1335, 1984/85:1908, 1984/85:2497 och 1984/85:2513.

Utskottet förordar vidare att högskolan i Sundsvall-Härnösand får ett tillskott med dels 30 nybörjarplatser på driftteknikerlinjen, dels 30 nybörjarplatser på produktionsteknikerlinjen. Vidare tillstyrks att planeringen inriktas på förläggning av driftingenjörsutbildning till högskolan i Sundsvall-Härnösand.

I fyra motioner framställs yrkanden om *driftpersonalutbildning*.

I motionerna 1984/85:1334 (s) och 1984/85:2509 (fp, c) hemställs att driftteknikerutbildning skall lokaliseras till Trollhättan. I den förstnämnda motionen anförs att den drift- och underhållstekniska gymnasieutbildning (DU-linjen) som förläggs till Trollhättan hösten 1985 bör kompletteras med en fördjupad utbildning som driftteknikerlinjen. I sistnämnda motion anförs bl. a. att en kvalificerad driftteknikerutbildning är en förutsättning för denna regions fortsatta expansion och att därför en planering bör starta redan nu för en sådan utbildning i Trollhättan. Utbildningen bör anordnas av Chalmers tekniska högskola.

I motionerna 1984/85:1855 (m) yrkande 2 och 1984/85:1876 (c, fp, s) yrkande 3 hemställs att riksdagen beslutar att inrätta driftingenjörslinjen vid högskolan i Kalmar fr. o. m. läsåret 1986/87. Som skäl anförs bl. a. att en viss utökning av antalet utbildningslinjer bör göras som kompensation för den minskning av lärarutbildningen som enligt budgetpropositionen skall ske i Kalmar.

Beträffande yrkandena om lokalisering av driftteknikerutbildning till Trollhättan (motionerna 1984/85:1334 och 1984/85:2509) vill utskottet framhålla att detta är frågor som bör lösas på lokal och regional nivå.

Enligt vad utskottet erfarit pågår överläggningar mellan berörda parter (Chalmers tekniska högskola i Göteborg och skolstyrelsen i Trollhättan) som kan leda fram till en lösning. Utskottet föreslår därför att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1334 och 1984/85:2509.

Vad gäller yrkandena i motionerna 1984/85:1855 och 1984/85:1876 om förläggning av driftingenjörsutbildning till Kalmar vill utskottet framhålla att läget för högskoleutbildningen i Kalmar kommer att stabiliseras vid ett genomförande av regeringens förslag om sjöbefälsutbildningen. Utskottet vill vidare erinra om att UHÄ inte har fört fram några förslag om ny teknisk utbildning i Kalmar. Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1855 yrkande 2 i denna del och 1984/85:1876 yrkande 3 i denna del.

8. Textil- och konfektionsutbildningen

Enligt föredragande statsrådet kommer den per den 1 juli 1983 inrättade textil- och konfektionstekniklinjen vid högskolan i Borås att vid utgången av budgetåret 1984/85 ha ersatt flertalet av de grundläggande kurserna vid Textilinstitutet i Borås. Textil- och konfektionstekniklinjen är nu främst inriktad mot tillverkning och produktutformning.

I motion 1984/85:922 (c) yrkande 4 hemställs att textil- och konfektionsutbildningen skall byggas ut ytterligare i Borås. Motiveringen härför är dels det utbildningsbehov som den av åldersstrukturen betingade stora avgången på arbetskraft skapar, dels de kunskapskrav den nya tekniken ställer.

Utskottet vill framhålla att textil- och konfektionsutbildningen i Borås enligt årets budgetproposition får ytterligare 15 nybörjarplatser på textil- och konfektionstekniklinjen. Den enda högre utbildning på textil- och konfektionsområdet som inte är förlagd till Borås är textilingenjörsutbildningen med 15 nybörjarplatser vid Chalmers tekniska högskola. Någon flyttning till Borås av denna utbildning är inte aktuell. Utskottet förordar med hänvisning till vad som anförts att riksdagen avslår motion 1984/85:922 yrkande 4.

9. Kortare teknisk utbildning

Den i det föregående nämnda särskilda expertgruppen för utveckling av kortare teknisk utbildning har i en första etapp koncentrerat sig på behovet av utbildning som bygger på gymnasieskolans tvååriga linjer inom den teknisk-industriella sektorn (TI-sektorn). Frågan om kortare teknisk högskoleutbildning för studerande från gymnasieskolans naturvetenskapliga och tekniska linjer utreds av UHÄ.

Expertgruppen konstaterar att det nuvarande utbildningsutbudet i gymnasieskola och högskola på flera viktiga områden inte är tillräckligt. Enligt

gruppen är det nödvändigt att skapa ökade möjligheter till fortsatt utbildning från samtliga TI-sektorns linjer. Gruppen föreslår därför dels utbyggnad av nu befintlig påbyggnadsutbildning av allmän teoretisk karaktär för dem som senare avser att skaffa sig kompetens motsvarande gymnasieingenjör (teknisk och naturvetenskaplig högre specialkurs), dels inrättande av en kvalificerad yrkesteknisk ungdomsutbildning inom högskolan. Den förstnämnda typen av utbildning bör lämpligen bedrivas inom gymnasieskolans ram, den sistnämnda såsom allmän utbildningslinje i högskolan.

Som mål för den yrkestekniska ungdomsutbildningen anser gruppen att den skall förbereda för befattningar som underhålls- och produktionstekniker, kvalificerade provare och montörer osv. och att utbildningen därför bör inriktas mot produktions- och underhållsteknik. Den bör omfatta två år och bygga på — förutom tvåårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan — ett års yrkeserfarenhet. För tillträde till utbildningen bör krävas allmän behörighet. Undantag från kravet på svenska och engelska bör dock kunna göras under en övergångstid på fyra år. Den nya utbildningen bör enligt gruppen anordnas såsom allmän utbildningslinje i högskolan fr. o. m. budgetåret 1985/86, om möjligt i anslutning till YTH.

Gruppen påpekar också att utbildning liknande den föreslagna högskoleutbildningen enligt gällande bestämmelser kan anordnas även i gymnasieskolan som påbyggnadsutbildning (högre specialkurs) om skolöverstyrelsen (SÖ) eller länsskolnämnd fattar beslut om detta. I syfte att teknisk utbildning totalt sett skall få en tillräcklig geografisk spridning bör det nuvarande samarbetet mellan länsskolnämnder, regionstyrelser och högskoleenheter beträffande planering av högre specialkurser och enstaka kurser utsträckas till att omfatta även kortare teknisk utbildning.

Regeringen biträder gruppens förslag och föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, *produktionstekni-kerlinjen*, om 80 poäng den 1 juli 1985. Linjen föreslås förlagd till högskolorna i Eskilstuna-Västerås, Karlstad och, såsom tidigare nämnts, Sundsvall-Härnösand med 30 nybörjarplatser på vardera orten (+ 2 241 000 kr.).

I tre motioner framställs yrkanden av mera principiell art beträffande kortare teknisk utbildning.

I två motioner, 1984/85:791 (fp) yrkande 24 och 1984/85:2818 (m) yrkande 23, hävdas att den föreslagna kortare tekniska utbildningen, till skillnad mot vad regeringen föreslagit, bör tillhandahållas enbart i form av gymnasieutbildning. Enligt den förstnämnda motionen bör SÖ återkomma med förslag till produktionsteknikerlinjens utformning och omfattning såsom högre specialkurs inom ramen för gymnasieskolan. I den sistnämnda motionen hävdas att den aktuella vidareutbildningen av elever från gymnasieskolans yrkesinriktade utbildningar i första hand bör erbjudas inom ramen för gymnasieskolan eller inom YTH.

Utskottet konstaterar att det inom näringslivet finns ett stort behov av

tekniker på mellannivå, dvs. på nivån mellan gymnasieskolans utbildningar och civilingenjörsutbildningen. Detta behov bör utbildningsväsendet söka fylla genom olika påbyggnadsutbildningar. Det ankommer på både gymnasieskolan och högskolan att bidra till att utbildningsbehovet i denna gränszon blir tillgodosett.

I frågan huruvida den föreslagna kortare tekniska utbildningen skall vara en gymnasieskolutbildning eller en högskoleutbildning kan utskottet konstatera att teknikerutbildningar som driftteknikerlinjen och de yrkestekniska linjerna är högskoleutbildning. Huvudman för utbildningen är i detta fall staten. Detta utesluter inte att kommun i sin gymnasieskola anordnar högre specialkurser (påbyggnadsutbildningar) inom det produktionstekniska området. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1984/85:791 yrkande 24 och 1984/85:2818 yrkande 23 samt bemyndigar regeringen att inrätta en produktionsteknikerlinje om 80 poäng som en allmän utbildningslinje den 1 juli 1985.

Frågan om behörighet till kortare teknisk utbildning tas upp i motion 1984/85:1947 (vpk) yrkande 3. Motionärerna kan inte biträda regeringens förslag att allmän behörighet i engelska och svenska inte skall erfordras för tillträde till dessa utbildningar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet erinrar om att ämnet svenska hittills inte funnits i årskurs 2 på alla tvååriga gymnasielinjer. Först fr. o. m. budgetåret 1985/86 (prop. 1983/84:100, UbU 1983/84:19 s. 31 ff.) är svenska obligatoriskt ämne på tvåårig teknisk linje, yrkesinriktade tvååriga linjer och minst tvååriga linjelika specialkurser i gymnasieskolan. Enligt förslaget i propositionen skall allmän behörighet krävas för tillträde till produktionsteknikerlinjen. Det avsteg från denna princip under en övergångstid av fyra år som förordas i propositionen är betingat av nämnda förhållande och önskemålet att så snart som möjligt få en tillfredsställande rekrytering till utbildningen. På denna grund förordar utskottet att riksdagen avslår motion 1984/85:1947 yrkande 3 i denna del.

I två motioner, 1984/85:1855 (m) och 1984/85:1876 (c, s, fp), yrkas att riksdagen beslutar inrätta den nya tvååriga produktionsteknikerlinjen vid högskolan i Kalmar fr. o. m. läsåret 1986/87.

Utskottet ansluter sig till förslaget i proposition 1984/85:100 både i fråga om dimensionering och lokalisering av den tvååriga produktionsteknikerlinjen och anser således att riksdagen bör avslå motionerna 1984/85:1855 yrkande 2 och 1984/85:1876 yrkande 3 i dessa delar.

10. Lokalisering av högskoleutbildning

I ett antal motioner föreslås att teknisk högskoleutbildning eller vissa högskolelinjer skall lokaliseras till vissa i motionerna angivna kommuner

eller län. Innebörden av motionsyrkandena är i korthet vad som framgår av följande sammanställning.

motion 1984/85:	1040	(s)	högre metallurgisk utbildning (materialteknik) i Luleå,
	1171	(vpk)	teknisk högskola i Sundsvall—Härnösand,
	1339 yrk. 1	(m, fp)	utveckling av den högre tekniska utbildningen i Karlstad,
	1522 yrk. 1	(c)	högre teknisk utbildning i Karlstad,
	1845 yrk. 1	(c, fp)	högskolekurser i mikroelektronik och data för näringslivet i Jönköpings län,
	1845 yrk. 2	(c, fp)	decentralisering av högskoleutbildning till Jönköpings län,
	1872	(m, c, fp)	dataingenjörslinje i Örebro och kvalificerad teknisk högskoleutbildning i Örebro län,
	1910	(s)	mer teknisk högskoleutbildning till Uppsala högskoleregion och inrättande av Bergslagens tekniska högskola,
	2701 (delvis)	(s)	förstärkning av Skåneregionens högskoleresurser på elektronik- och dataområdet samt utökad fortbildning.

I samtliga nämnda motioner framhålls främst personalbehovet för resp. regions näringsliv som motiv för förläggning av högskoleutbildning dit.

Utskottet konstaterar att en del av yrkandena om mer teknisk utbildning blir tillgodosedda genom förslag i budgetpropositionen om utbyggnad av utbildningarna inom data- och elektronikområdet och av driftteknikerlinjen samt genom inrättande av en produktionsteknikerlinje, en underhållsteknikerlinje och en plast- och gummiindustrilinje såsom redovisas i detta betänkande.

Utskottet vill erinra om att enligt regeringens förslag om regional utveckling och utjämning (prop. 1984/85:115) skall länsstyrelserna och utvecklingsfonderna få viktiga uppgifter avseende tekniskpridning resp. teknisk utbildning (s. 43 ff.). I propositionen (s. 136) redovisas bl. a. åtgärder för ett tekniskt utvecklingsprogram för Bergslagen.

Utskottet hänvisar vidare till vad som anförs av föredragande statsrådet i inledningen till budgetpropositionens bilaga 10 (s. 33 ff.) om de mindre högskoleenheternas betydelse för den regionala utvecklingen. Där nämns

bl. a. att de mindre högskolornas bas bör breddas, främst mot de tekniska och ekonomiska områdena. Vidare framhålls att en omstrukturering av de mindre högskolornas utbildningsutbud måste göras systematiskt och planmässigt och med utgångspunkt i de förhållanden, problem och behov som finns vid resp. högskoleenhet och i dess närmaste omgivning. Utskottet förordar med hänvisning till vad som anförts att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1040, 1984/85:1171, 1984/85:1339 yrkande 1, 1984/85:1522 yrkande 1 i denna del, 1984/85:1845 yrkandena 1 och 2, 1984/85:1872, 1984/85:1910 och 1984/85:2701 i denna del.

11. Yrkesteknisk högskoleutbildning (YTH)

Regeringen föreslår att antalet nybörjarplatser i yrkesteknisk högskoleutbildning ökas med sammanlagt 75 budgetåret 1985/86.

I motion 1984/85:2818 (m) yrkande 25 hemställs att riksdagen begär en översyn av all yrkesteknisk högskoleutbildning och i avvaktan på denna översyn avvisar regeringens förslag till utbyggnad av YTH-linjer.

Den yrkestekniska utbildningen har följts upp och utvärderats i många sammanhang. En första rapport publicerades hösten 1983, och den senaste utvärderingen beräknas bli klar under våren 1985. Det som hittills framkommit visar att utbildningen i fråga har fallit väl ut. UHÄ avser även att fortsättningsvis följa upp och pröva YTH-utbildningens mål, innehåll, lokalisering och linjeorganisation.

Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till regeringens förslag om utbyggnad av YTH-utbildningarna med 75 platser avslår motion 1984/85:2818 yrkande 25 i denna del.

Regeringen begär bemyndigande av riksdagen att få inrätta en allmän utbildningslinje (YTH), *plast- och gummiindustrilinjen*, om 60 poäng den 1 juli 1985. Utbildningen föreslås bli förlagd till Jönköping.

I två motioner, 1984/85:435 (m) och 1984/85:1360 (s), hemställs att den föreslagna plast- och gummiindustrilinjen förläggs till Kristianstad i stället för till Jönköping. Som skäl åberopas bl. a. att högskolan i Kristianstad ända sedan 1978—1979 bedrivit viss utbildning inriktad mot plast- och gummiindustrin. Vidare är plastindustrin i stor utsträckning lokaliserad till södra Sverige.

Utskottet erinrar om att frågan om plast- och gummiindustrins lokalisering har utretts två gånger. Vid den sammanvägning av lokala och regionala hänsyn som gjorts inom UHÄ och utbildningsdepartementet, på vilka det ankommer att göra en nationell bedömning, har man kommit fram till att linjen bör lokaliseras till Jönköping. Enligt vad UHÄ funnit motsvarar den lokala utbildningslinje som finns vid högskolan i Kristianstad bäst branschens utbildningsbehov i närregionen. Utskottet förordar därför att riksdagen med bifall till regeringens förslag avslår motionerna 1984/85:435, 1984/85:1360 och 1984/85:2818 yrkande 25 i denna del.

Med hänvisning till förslag från UHÄ föreslår regeringen att den får bemyndigande att inrätta en annan allmän utbildningslinje om 60 poäng den 1 juli 1985, nämligen en *underhållsteknikerlinje* med förläggning till Karlstad. Det innebär att grenen underhållsteknik om 15 nybörjarplatser inom den där belägna sågverksindustrilinjen bryts ut och byggs ut med ytterligare 15 platser till en allmän underhållsteknisk linje, utan speciell inriktning på sågverkens underhåll.

I tre motioner yrkas att underhållsteknikerlinjen förläggs till andra orter, nämligen till Kalmar i motionerna 1984/85:1855 (m) yrkande 2 och 1984/85:1876 (c, fp, s) yrkande 3 samt till Östersund i motion 1984/85:1950 (s, m, c, vpk) yrkande 8.

Utskottet föreslår, med hänvisning till gällande planeringsordning för YTH-utbildningen och då några förslag från UHÄ inte föreligger om utbildning på de motionsledes aktualiserade orterna, att riksdagen med bifall till regeringens hemställan om bemyndigande att inrätta en underhållsteknikerlinje och förlägga den till högskolan i Karlstad avslår motionerna 1984/85:1855 yrkande 2 och 1984/85:1876 yrkande 3, båda i dessa delar, motion 1984/85:1950 yrkande 8 och 1984/85:2818 yrkande 25 i denna del.

I enlighet med förslag från UHÄ förordar föredragande statsrådet att varjeårsintagning tillämpas försöksvis för *verkstadsindustrilinjen* vid Chalmers tekniska högskola fr. o. m. budgetåret 1985/86. Förändringen avser 30 nybörjarplatser. Regeringen är däremot inte beredd att biträda förslag från regionstyrelsen i Stockholms högskoleregion om att verkstadsindustrilinjen skall inrättas även vid tekniska högskolan i Stockholm och att utbildningen därvid skall förläggas till Södertälje.

I tre motioner, 1984/85:1333 (s), 1984/85:1541 (s) och 1984/85:1926 (s) yrkande 2 hemställs att verkstadsindustrilinjen skall förläggas till Skövde eller alternativt Skövde-Trollhättan. I motion 1984/85:1844 (s, m, c, vpk) begärs att sådan utbildning skall förläggas till Södertälje fr. o. m. budgetåret 1986/87.

Utskottet vill, beträffande den föreslagna lokaliseringen av verkstadsindustrilinjen till Skövde eller alternativt Skövde-Trollhättan, framhålla att UHÄ prioriterat varjeårsintagning vid Chalmers tekniska högskola (CTH) framför en uppbyggnad av YTH-utbildning i Skövde. Genom den föreslagna varjeårsintagningen på den aktuella utbildningslinjen torde förutsättningarna på sikt öka för CTH att genomföra tillfälliga utlokaliseringar av utbildning.

Vad gäller frågan om förläggning av verkstadsindustrilinjen till Stockholm-Södertälje delar utskottet den mening som föredragande statsrådet gett uttryck för i proposition 1984/85:100. Det är enligt statsrådet angeläget med verkstadsteknisk YTH-utbildning i Södertäljeregionen, men hon gör den bedömningen att det under en övergångstid finns goda förutsättningar att anordna den aktuella utbildningen som uppdragsutbildning i Södertälje.

Med hänvisning till vad som anförts förordar utskottet att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1333, 1984/85:1541, 1984/85:1926 yrkande 2 i denna del samt 1984/85:1844.

Regeringen bör få begärt bemyndigande att förlänga *pappers- och pappersmasseindustrilinjen* med 20 poäng till 60 poäng fr. o. m. den 1 juli 1985.

I ett antal motioner föreslås att vissa *övriga yrkestekniska högskoleutbildningar* skall lokaliseras till i motionerna angivna kommuner eller län. Innebörden av motionsyrkandena redovisas i korthet i följande sammanställning:

motion 1984/85:723 (c)	träteknisk högskoleutbildning i Hultsfred
1322 (fp) 1504 (c) 1926 (s) yrk. 2 i denna del	livsmedelsindustrilinje i Skaraborgs län (Skövde)
2701 (s) i denna del	storhushåll- och restaurangutbildning samt fortbildning för bageribranschen i Lund
1855 (m) yrk. 1 1876 (c, s, fp) yrk. 2	utbildning i miljöteknik och kemikaliehantering i Kalmar läsåret 1986/87
2255 (c)	utbildning på elektronikområdet i Landskrona

Utskottet vill med anledning av yrkandena anföra följande.

UHÄ planerar YTH-utbildningen i samråd med arbetsmarknadens parter samt högskolor och regionstyrelser. När fullständigt planeringsunderlag föreligger lägger UHÄ fram planer som regeringen och riksdagen tar ställning till. UHÄ arbetar för närvarande efter riktlinjer som innebär en satsning på vissa utbildningslinjer och högskoleorter med hänsyn tagen bl. a. till fortgående strukturomvandling, teknikutveckling och lokalisering av industrin. I övrigt prioriteras en konsolidering av verksamheten. För budgetåret 1985/86 har UHÄ inte avgivit några förslag om inrättande av de i motionerna föreslagna YTH-utbildningarna.

Med hänvisning till det anförda förordar utskottet att riksdagen avslår motionerna 1984/85:723, 1984/85:1322, 1984/85:1504, 1984/85:1926 yrkande 2 i denna del, 1984/85:2701 i denna del, 1984/85:1855 yrkande 1 och 1984/85:1876 yrkande 2 samt 1984/85:2255.

12. Fortbildning och vidareutbildning av civilingenjörer

Föredragande statsrådet redovisar i budgetpropositionen en modell för planering för fort- och vidareutbildning av civilingenjörer. Visst statligt

stöd föreslås utgå under en uppbyggnadstid. Modellen skall prövas försöksvis vid tekniska högskolan i Stockholm (KTH). Enligt förslaget skall verksamheten finansieras med medel från dels anslaget D 7 (400 000 kr. under en tvåårsperiod), dels med medel från KTH.

Utskottet har ingen erinran mot detta förslag.

13. Planeringsramar i övrigt

Utskottet har inte något att erinra mot vad som i övrigt föreslagits om lokalisering och dimensionering inom sektorn för utbildning för tekniska yrken och hemställer att riksdagen fastställer *planeringsramar i övrigt* i enlighet med vad regeringen förordat.

14. Medelsanvisning

Regeringen föreslår att reservationsanslaget till Utbildning för tekniska yrken räknas upp med 52 820 000 kr. till 658 341 000 kr. budgetåret 1985/86.

I två motioner yrkas högre belopp, nämligen i motion 1984/85:791 (fp) yrkande 20 och i motion 1984/85:2542 (m) yrkande 8. I motion 1984/85:1947 (vpk) yrkande 7 hemställs att ett mindre belopp skall anvisas än vad regeringen föreslagit.

Utskottet föreslår, med hänvisning till vad utskottet i det föregående har förordat, att riksdagen avslår motion 1984/85:1947 yrkande 7 om lägre anslag för viss utbildning. När det gäller motionerna 1984/85:791 yrkande 20 i denna del och 1984/85:2542 yrkande 8 hänvisar utskottet till att utskottet i det föregående (s. 9—10) föreslagit riksdagen att med anledning av vissa motioner som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om vissa resursfrågor vid de högskoleenheter med teknisk utbildning. Således föreslår utskottet att riksdagen till Utbildning för tekniska yrken för budgetåret 1985/86 nu anvisar ett reservationsanslag av 658 341 000 kr.

15. Hemställan

Åberopande vad utskottet har anfört i det föregående hemställer utskottet

1. beträffande *översyn av den tekniska högskoleutbildningen m. m.*
   att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1324 yrkande 6 i denna del och 1984/85:1920 yrkande 1,
2. beträffande *utredning om en mera kvalificerad kortare teknisk utbildning m. m.*
   att riksdagen avslår motionerna 1984/85:2239 i denna del och 1984/85:2818 yrkande 24,

3. beträffande *resurstillskott m. m. för teknisk utbildning*
att riksdagen med anledning av proposition 1984/85:100 samt motionerna 1984/85:791 yrkande 20 i denna del, 1984/85:1021, 1984/85:1037, 1984/85:1324 yrkande 6 i denna del och 1984/85:2542 yrkandena 5 och 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
4. beträffande *lärarförsörjningen*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:791 yrkande 13 och 1984/85:1927,
5. beträffande *planeringsramar för arkitektlinjen och väg- och vattenbyggnadslinjen*
att riksdagen med anledning av proposition 1984/85:100 och motion 1984/85:2494 fastställer planeringsramar i enlighet med vad utskottet förordat,
6. beträffande *planeringsramar för övriga civilingenjörslinjer*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:100 samt med avslag på motionerna 1984/85:1926 yrkande 3, 1984/85:1947 yrkande 3 i denna del och 1984/85:2542 yrkandena 3 och 4 fastställer planeringsramar i enlighet med vad som förordats i propositionen,
7. beträffande *planeringsram för och lokalisering av den datavetenskapliga linjen*
att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85:1022, 1984/85:1862 och 1984/85:2542 yrkande 7 godkänner vad som förordats i proposition 1984/85:100,
8. beträffande *utbildning inom området fastighets- och bostadsförvaltning*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:868, 1984/85:1027, 1984/85:1029, 1984/85:1031, 1984/85:1871 och 1984/85:2536,
9. beträffande *planeringsramar för sjöbefälsutbildningen och avveckling av sjöbefälsutbildningen i Härnösand*
att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85:724, 1984/85:1335, 1984/85:1908, 1984/85:2497 och 1984/85:2513 godkänner vad som förordats i proposition 1984/85:100,
10. beträffande *driftteknikerlinjens planeringsram och lokalisering*
att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85:1334 och 1984/85:2509 godkänner vad som förordats i proposition 1984/85:100,
11. beträffande *driftingenjörsutbildningens planeringsram och lokalisering*
att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85:1855 yrkande 2 i denna del och 1984/85:1876 yrkande 3 i denna del godkänner vad som förordats i proposition 1984/85:100,

12. beträffande *planeringsram och lokalisering av textil- och konfektionstekniklinjen*
att riksdagen med avslag på motion 1984/85:922 yrkande 4 godkänner vad som förordats i proposition 1984/85:100,
13. beträffande *kortare teknisk utbildning*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:100 och avslag på motionerna 1984/85:791 yrkande 24 och 1984/85:2818 yrkande 23 bemyndigar regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, produktionsteknikerlinjen, om 80 poäng den 1 juli 1985,
14. beträffande *behörighet för tillträde till kortare teknisk utbildning*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1947 yrkande 3 i denna del,
15. beträffande *produktionsteknikerlinje i Kalmar*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1855 yrkande 2 i denna del och 1984/85:1876 yrkande 3 i denna del,
16. beträffande *högre metallurgisk utbildning i Luleå*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1040,
17. beträffande *teknisk högskola i Sundsvall-Härnösand*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1171,
18. beträffande *högre teknisk utbildning i Karlstad*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1339 yrkande 1 och 1984/85:1522 yrkande 1 i denna del,
19. beträffande *högskoleutbildning i Jönköpings län*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1845 yrkandena 1 och 2,
20. beträffande *teknisk högskoleutbildning i Örebro län*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1872,
21. beträffande *teknisk högskoleutbildning inom Bergslagen*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1910,
22. beträffande *utbildningspolitiska insatser i Skåne*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2701 i denna del,
23. beträffande *utvärdering av den yrkestekniska högskoleutbildningen (YTH)*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2818 yrkande 25 i denna del,
24. beträffande *inrättande av en plast- och gummiindustrilinje (YTH)*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:100 och med avslag på motion 1984/85:2818 yrkande 25 i denna del bemyndigar regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, plast- och gummiindustrilinjen, om 60 poäng den 1 juli 1985,
25. beträffande *lokalisering av plast- och gummiindustrilinjen till Kristianstad*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:435 och 1984/85:1360,

26. beträffande *inrättande av en underhållsteknikerlinje (YTH)*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:100 och med avslag på motion 1984/85:2818 yrkande 25 i denna del bemyndigar regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, underhållsteknikerlinjen, om 60 poäng den 1 juli 1985,
27. beträffande *lokalisering av underhållsteknikerlinjen till Kalmar och Östersund*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1855 yrkande 2 i denna del, 1984/85:1876 yrkande 3 i denna del och 1984/85:1950 yrkande 8,
28. beträffande *lokalisering av verkstadsindustrilinjen (YTH) till Trollhättan, Skövde och Södertälje*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1333, 1984/85:1541, 1984/85:1844 och 1984/85:1926 yrkande 2 i denna del,
29. beträffande *pappers- och pappersmasseindustrilinjen (YTH)*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:100 bemyndigar regeringen att förlänga linjen till att omfatta 60 poäng fr. o. m. den 1 juli 1985,
30. beträffande *yrkesteknisk högskoleutbildning för träindustribranschen m. m. i Hultsfred*
att riksdagen avslår motion 1984/85:723,
31. beträffande *lokalisering av livsmedelsindustrilinjen m. m. (YTH) till Skaraborgs län samt till Skövde och Lund*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1322, 1984/85:1504, 1984/85:1926 yrkande 2 i denna del och 1984/85:2701 i denna del,
32. beträffande *yrkesteknisk högskoleutbildning inom området miljöteknik och kemikaliehantering i Kalmar*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1855 yrkande 1 och 1984/85:1876 yrkande 2,
33. beträffande *yrkesteknisk högskoleutbildning inom elektronikområdet i Landskrona*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2255,
34. beträffande *planeringsramar i övrigt*
att riksdagen fastställer ramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1984/85:100,
35. beträffande *anslagsbeloppet*
att riksdagen till *Utbildning för tekniska yrken* med bifall till proposition 1984/85:100 och med avslag på motionerna 1984/85:791 yrkande 20 i denna del, 1984/85:1947 yrkande 7 och 1984/85:2542 yrkande 8 för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 658 341 000 kr.

Stockholm den 9 maj 1985

På utbildningsutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Per Unckel (m), Bengt Wiklund (s), Lars Gustafsson (s), Birgitta Rydle (m), Helge Hagberg (s), Göran Allmér (m), Iris Mårtensson (s), Lars Svensson (s), Birger Hagård (m), Jörgen Ullenhag (fp), Björn Samuelson (vpk), Margot Wallström (s), Larz Johansson (c) och Inger Josefsson (c).

Reservationer

1. Översyn av den tekniska högskoleutbildningen (mom. 1)

Larz Johansson (c) och Inger Josefsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar "Utskottet konstaterar" och slutar "1984/85:2818 yrkande 24" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det nödvändigt att, såsom föreslagits i motion 1984/85:1324 yrkande 6, en grundlig och samlad översyn av den tekniska utbildningens utformning på högskolenivå kommer till stånd. I en sådan samlad översyn bör resultaten av pågående utredningar på området vägas in liksom olika förslag till åtgärder för att öka högskoleutbildningens omfattning och dess spridning till mindre orter.

Även frågan om införande av basblock eller preparandkurs i civilingenjörsutbildningen och förläggning av sådana delar av utbildningen till ett större antal orter som nu saknar civilingenjörsutbildning bör prövas. Sådan grundutbildning skall kunna utgöra bas dels för civilingenjörsutbildningen, dels för en kortare mera praktiskt inriktad ingenjörsutbildning. Med hänvisning till vad som anförts förordar utskottet att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1324 yrkande 6 i denna del samt med anledning av motion 1984/85:1920 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *översyn av den tekniska högskoleutbildningen m. m.* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1324 yrkande 6 i denna del samt med anledning av motion 1984/85:1920 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. **Utredning om en mera kvalificerad kortare teknisk utbildning m. m. (mom. 2)**

Per Unckel, Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar "Utskottet konstaterar" och slutar "1984/85:2818 yrkande 24" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att i samband med pågående översyner av den tekniska utbildningen bör flera alternativ med sådan mera kvalificerad utbildning prövas. Ett sådant alternativ är en utbildning ovanpå den tekniska linjens årskurs 3, såsom nämns i motion 1984/85:2818. Den skulle kunna utformas så att den nuvarande 4-åriga tekniska linjens fjärde år avskaffas och de nuvarande lokala tekniska högskoleutbildningarna integreras i den nya utbildningsformen. Med hänvisning till vad som anförts förordar utskottet att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2818 yrkande 24 samt med anledning av motion 1984/85:2239 i denna del som sin mening ger regeringen detta till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *utredning om en mera kvalificerad kortare teknisk utbildning m. m.*
   att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2818 yrkande 24 samt med anledning av motion 1984/85:2239 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. **Resurstillskott m. m. för teknisk utbildning (mom. 3)**

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar "Vidare anser" och slutar "ökade kostnader" bort ha följande lydelse:

Vidare anser utskottet att regeringen i nästa budgetproposition bör lägga fram förslag till mera långsiktiga åtgärder för att främja utbildningen för tekniska yrken. Förslagen bör innefatta åtgärder för att motverka social snedrekrytering, för att förbättra studieresultaten och öka examinationen inom civilingenjörsutbildningen och arkitektutbildningen. En förlängning av utbildningen är en framkomlig väg och förslag härom bör läggas av regeringen i nästa budgetproposition. En förlängning får dock inte innebära proportionella minskningar av resurserna per studerande och år. Eventuella kostnader för en förlängning bör därför vägas mot kostnader för andra åtgärder.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *resurstillskott m. m. för teknisk utbildning*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1037 och med anledning av proposition 1984/85:100 samt motionerna 1984/85:791 yrkande 20 i denna del, 1984/85:1021, 1984/85:1324 yrkande 6 i denna del, 1984/85:2542 yrkandena 5 och 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. **Lärarförsörjning (mom. 4)**

Per Unckel (m), Birgitta Rydle (m), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m) och Jörgen Ullenhag (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar "Som utskottet" och slutar "och 1984/85:1927" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är viktigt att man använder marknadslönetillägg i ökad utsträckning. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1984/85:791 yrkande 13 och med anledning av motion 1984/85:1927 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *lärarförsörjningen*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:791 yrkande 13 och med anledning av motion 1984/85:1927 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. **Planeringsram för teknisk fysik-linjen (mom. 6)**

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar "Utskottet har" och slutar "yrkande 3 i denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion 1984/85:1947 att i avvaktan på en inventering av behovet av civilingenjörsutbildningar bör antalet nybörjarplatser 1985/86 inte öka fullt ut lika mycket som regeringen föreslagit. Antalet nybörjarplatser vid teknisk fysik-linjen i Stockholm bör således inte öka med 20. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1984/85:1947 yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *planeringsramar för övriga civilingenjörslinjer*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1947 yrkande 3 i denna del och med anledning av proposition 1984/85:100 samt med avslag på motionerna 1984/85:1926 yrkande 3 och 1984/85:2542 yrkandena 3 och 4 fastställer planeringsramar i enlighet med vad utskottet förordar,

6. **Planeringsramar för övriga civilingenjörslinjer (mom. 6)**

Per Unckel, Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar "Utskottet anser" och slutar "yrkandena 3 och 4" bort ha följande lydelse:

I enlighet med vad som anges i motion 1984/85:2542 yrkande 4 bör hela tillskottet av nybörjarplatser till data- och elektronikområdets civilingenjörsutbildningar tillskapas genom omfördelning av platser under anslaget Utbildning för tekniska yrken, således inte enbart de 109 platser som föreslås i proposition 1984/85:100. Enligt utskottets mening kommer de resursförstärkningar som utskottet tidigare förordat att innebära ett ökat antal utexaminerade civilingenjörer och arkitekter som väl motsvarar den utökning av antalet platser som förordas i budgetpropositionen. Som följd därav bör planeringsramarna för sektorn för utbildning för tekniska yrken minskas med totalt 71 nybörjarplatser i förhållande till regeringens förslag. Regeringen bör för varje högskoleenhet ange antagningsantal inte för varje enskild linje utan för samtliga civilingenjörslinjer vid enheten. Det bör sedan ankomma på styrelsen för högskoleenheten att — med utgångspunkt i rekryteringen av studerande till linjerna — slutligen besluta om antagningstal för de enskilda linjerna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *planeringsramar för övriga civilingenjörslinjer*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2542 yrkandena 3 och 4, med anledning av proposition 1984/85:100 och med avslag på motionerna 1984/85:1926 yrkande 3 och 1984/85:1947 yrkande 3 i denna del ger regeringen till känna att planeringsramarna skall minskas i enlighet med vad utskottet förordat,

7. **Datavetenskaplig linje (mom. 7)**

Per Unckel, Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar "Utskottet ansluter" och på s. 14 slutar "1984/85:2542 yrkande 7" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i motionerna 1984/85:1862 och 1984/85:2542 yrkande 7 och i förslag från UHÄ, nämligen att de skäl som anförs för förläggning av datavetenskaplig utbildning till Stockholm är så starka att linjen bör inrättas med 30 nybörjarplatser vid Stockholms universitet i stället för i Umeå fr. o. m. budgetåret 1985/86. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *planeringsram för och lokalisering av den dataveten-skapliga linjen*
   att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:1022, 1984/85:1862 och 1984/85:2542 yrkande 7 samt med anledning av proposition 1984/85:100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. **Utbildning inom området fastighets- och bostadsförvaltning (mom. 8)**

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar "Utskottet har" och slutar "1984/85:2536" bort ha följande lydelse:

Utskottet har erfarit att UHÄ:s förslag rörande högskoleutbildning inom området fastighets- och bostadsförvaltning är under beredning i regeringskansliet. Det råder inga delade meningar om att det finns behov av en utbildning av fastighetsförvaltare. Det omfattande utredningsmaterialet ger vid handen att det nu också bör vara hög tid att fatta beslut om igångsättning av denna utbildning. Viktigt är då att förlägga utbildningen till en högskoleort som har statlig kompetens på fastighetsområdet. En sådan ort är Gävle. En fastighets- och bostadsförvaltningsutbildning bör därför enligt utskottets mening förläggas till Gävle. Vad utskottet här anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:868, 1984/85:1027 och 1984/85:1031, med anledning av motion 1984/85:2536 och med avslag på motionerna 1984/85:1029 och 1984/85:1871 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *utbildning inom området fastighets- och bostadsförvaltning*
   att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:868, 1984/85:1027 och 1984/85:1031, med anledning av motion 1984/85:2536 samt med avslag på motionerna 1984/85:1029 och 1984/85:1871 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. **Sjöbefälsutbildningen (mom. 9)**

Bengt Wiklund (s), Björn Samuelson (vpk), Larz Johansson (c) och Inger Josefsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar "Utskottet ansluter" och slutar "1984/85:2513" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att sjöbefälsutbildningen i Härnösand bör bibehållas ytterligare några år i enlighet med förslag från den särskilda utredningen om Sjöbefälsutbildning — dimensionering och

lokalisering (Ds U 1984:1). Utredningen var enhällig i denna fråga.

Av arbetsmarknadsstatistiken framgår att det vid 1985 års ingång fanns ungefär 100 platser lediga för sjöbefäl. Omläggningen av sjöbefälsutbildningen med förändrade tillträdeskrav samt bristen på praktikplatser har medfört att rekryteringen till utbildningen inte nått den antalsmässiga omfattning som förutsattes i den nämnda utredningen. Utvecklingen av sjöfartsnäringens befälsbehov och tillströmningen av elever till sjöbefälsutbildningen bör följas ytterligare en tid innan beslut fattas i frågan. Därmed kan också beaktas effekterna av de åtgärder som nämns i proposition 1984/85:100, åtgärder för att vidga rekryteringsbasen till sjöbefälsutbildningen och minska problemen med praktikplatser. Vad här anförts bör riksdagen, med bifall till motionerna 1984/85:724, 1984/85:1335, 1984/85:1908, 1984/85:2497 och 1984/85:2513 och med avslag på proposition 1984/85:100 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *planeringsramar för sjöbefälsutbildningen och avveckling av sjöbefälsutbildningen i Härnösand*
att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:724, 1984/85:1335, 1984/85:1908, 1984/85:2497 och 1984/85:2513 och med avslag på proposition 1984/85:100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. **Kortare teknisk utbildning (mom. 13)**

Per Unckel (m), Birgitta Rydle (m), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m) och Jörgen Ullenhag (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar "I frågan" och slutar "den 1 juli 1985" bort ha följande lydelse:

Den i budgetpropositionen föreslagna nya tvååriga tekniska utbildningen som påbyggnadsutbildning på gymnasieskolans yrkesinriktade linjer har enligt utskottets mening inte den karaktär som motiverar att den utformas som en allmän utbildningslinje inom högskolans ram. I stället bör linjen utformas som en utbildning motsvarande de högre specialkurserna i gymnasieskolan. Detta hindrar inte att utbildningen bör kunna ha en nära kontakt med YTH som föreslås i propositionen. Regeringen bör uppdra åt SÖ att utreda linjens närmare utformning och omfattning inom ramen för gymnasieskolan.

Detta bör riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:791 yrkande 24 och 1984/85:2818 yrkande 23 och med avslag på proposition 1984/85:100 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *kortare teknisk utbildning*
att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:791 yrkande

24 och 1984/85:2818 yrkande 23 och med avslag på proposition 1984/85:100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. **Utvärdering av den yrkestekniska högskoleutbildningen (YTH) samt inrättande av en plast- och gummiindustrilinje samt en underhållsteknikerlinje (mom. 23, 24 och 26)**

Per Unckel, Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar "Den yrkestekniska" och slutar "yrkande 25 i denna del" bort ha följande lydelse:

Den yrkestekniska högskoleutbildningen har funnits sedan år 1977. UHÄ har successivt följt utvecklingen av denna utbildningsform och tid efter annan redovisat resultaten av utvärderingar av den.

En samlad utvärdering av all YTH-utbildning bör emellertid nu ske. I denna värdering bör också ingå resultaten av de utvärderingar som gjorts genom UHÄ:s försorg. Någon ytterligare utbyggnad av YTH-utbildningar bör inte genomföras förrän denna samlade utvärdering avslutats. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Mot bakgrund av vad utskottet anfört om anstånd med vidare utbyggnad tar utskottet inte ställning till regeringens förslag om utbyggnad av YTH-utbildningen med plast- och gummiindustrilinje och en underhållsteknikerlinje den 1 juli 1985. Riksdagen bör därför med bifall till motion 1984/85:2818 i dessa delar avslå proposition 1984/85:100.

dels att utskottets hemställan under 23, 24 och 26 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *utvärdering av den tekniska högskoleutbildningen (YTH)*
    att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2818 yrkande 25 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
24. beträffande *inrättande av en plast- och gummiindustrilinje (YTH)*
    att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2818 yrkande 25 i denna del och med avslag på proposition 1984/85:100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
26. beträffande *inrättande av en underhållsteknikerlinje (YTH)*
    att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2818 yrkande 25 i denna del och med avslag på proposition 1984/85:100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. **Lokalisering av verkstadsindustrilinjen (mom. 28)**

Björn Samuelson (vpk), Larz Johansson (c) och Inger Josefsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar "Vad gäller" och på s. 23 slutar "1984/85:1844" bort ha följande lydelse:

Vad gäller frågan om förläggning av en verkstadsindustrilinje till Stockholm—Södertälje delar utskottet den uppfattning som framförs i motion 1984/85:1844. Det är angeläget att en sådan utbildning kommer till stånd i Stockholmsregionen, och Södertälje framstår som den mest naturliga lokaliseringsorten. En sådan YTH-linje bör kunna inrättas fr. o. m. budgetåret 1986/87. Regeringen bör återkomma med förslag om detta senast i budgetpropositionen 1986. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Med hänvisning till vad som anförts föreslår utskottet att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85:1333, 1984/85:1541 och 1984/85:1926 yrkande 2 i denna del samt med bifall till motion 1984/85:1844 ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande *lokalisering av verkstadsindustrilinjen (YTH) till Trollhättan, Skövde och Södertälje*
att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85:1333, 1984/85:1541 och 1984/85:1926 yrkande 2 i denna del samt med bifall till motion 1984/85:1844 ger regeringen till känna vad utskottet anfört om förläggning av linjen till Södertälje,

13. **Anslagsbeloppet (mom. 35)**

Under förutsättning av bifall till reservation nr 5

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar "Utskottet föreslår" och slutar "av 658 341 000 kr." bort ha följande lydelse:
Utskottet föreslår med hänvisning till vad som anförts i det föregående att riksdagen anvisar ett reservationsanslag av (658 341 000—210 000=) 658 131 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 35 bort ha följande lydelse:

35. beträffande *anslagsbeloppet*
att riksdagen till *Utbildning för tekniska yrken* med anledning av proposition 1984/85:100 och motion 1984/85:1947 yrkande 7 samt med avslag på motionerna 1984/85:791 yrkande 20 i denna del och 1984/85:2542 yrkande 8 för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 658 131 000 kr.

Särskilda yttranden

1. Behörighet till kortare teknisk utbildning (mom. 14)

Björn Samuelson (vpk) anför:

Regeringen anför i budgetpropositionen att för tillträde till den föreslagna nya allmänna utbildningen i högskolan, produktionsteknikerlinjen, bör krävas allmän behörighet. Under en övergångstid på fyra år föreslås dock undantag från kravet på behörighet i svenska och engelska. Eftersom den tekniska utvecklingen ställer höga krav på kunskaper i svenska och engelska anser jag det synnerligen angeläget att undantaget från allmän behörighet får så kort varaktighet som möjligt. Då svenska är obligatoriskt ämne fr. o. m. budgetåret 1985/86 på alla tvååriga gymnasielinjer som är en naturlig rekryteringsbas för den nya utbildningslinjen, hade jag helst sett att tiden för undantag från behörighetskravet varit kortare än fyra år. Det finns anledning att återkomma i denna fråga sedan erfarenheter vunnits av antagningen till utbildningen för läsåret 1985/86.

2. Teknisk högskola i Sundsvall—Härnösand (mom. 17)

Björn Samuelson (vpk) anför:

Motion 1984/85:1171 (vpk) föreslås av utskottet bli avslagen med hänvisning till ett uttalande av föredragande statsrådet i budgetpropositionen att en omstrukturering av de mindre högskolornas utbildningsutbud måste göras systematiskt och planmässigt och med utgångspunkt i de förhållanden, problem och behov som finns vid resp. högskoleenhet och i dess närmaste omgivning. I nämnda motion har just anförts sådana förhållanden, problem och behov som motiverar uppbyggnad av en teknisk högskola i Sundsvall—Härnösand.

Jag förutsätter att man vid den utbyggnad av den högre tekniska utbildningen i Sverige, som måste komma som resultat av vad utvecklingen fordrar, allvarligt prövar frågan om en förläggning till Sundsvall—Härnösand-regionen av en sådan högskola.

Liber Tryck AB Stockholm 1985